Poštnina plačana v gotovini

SLOVENSKA BESEDA

Uredništvo: Dalmatinova 8 - Uprava: Šelenburgova 7/II - Naročnina: Letno 40 Din, polletno 20 Din, četrtletno 10 Din - Čekovni račun št. 17,152

Izhaja vsak petek.

ŠTEVILKA 5 | V LJUBLJANI, 26. FEBRUARJA 1937 | Posamezna številka 1 DIN

Dr. Dinko Puc:

Pravna sigurnost

Kdor ruši pravo, ruši temelje države, družbe in sveta sploh

1.

Omenili smo v zadnji številki, da je za mir narodov potrebna tudi pravna sigurnost. To velja tako za odnošaje med državami, kakor tudi za razmerje med državo in državljani ter med državljani med seboj.

Dolga tisočletja so morala preteči, da se je v človeštvu razvil čut za pravo in pravico. Človek na svoji najnižji stopnji ni poznal druge gonilne sile kakor egoizem, tako s stališča osebe, kakor s stališča kolektiva. Šele rastoča kultura in vedno večja obljudenost zemlje ter zaradi tega tesnejši stiki so polagoma privedli do spoznanja, da je sožitje človeka s človekom, plemena s plemenom, naroda z narodom mogoče le ob upoštevanju tudi njegovih potreb. Tako so nastali pojmi zasebnega, javnega in mednarodnega prava, ki so določili meje, do katerih sme bodisi posameznik, bodisi država izkoriščati dobrine prirode in širiti svoje območje.

Dandanes ne more noben posameznik živeti drugače, kakor z upoštevanjem svojega bližnjega. Družba kot taka nalaga vsakomur dolžnosti, ki mu zabranjujejo izkoriščati prirodne fizične sile ali pridobljene materialne dobrine na škodo drugih. Vsak človek *ima pravico* do solnca, do življenja, do dela, vendar le kot celica v skupnem telesu.

Isto velja za države. Reke krvi so se morale preliti, da je prodrlo naziranje, da morajo tudi v mednarodnih odnošajih biti odločilna načela spoštovanja medsebojnih interesov in da so tudi tu pogodbe tisto, kar more dati predvsem pravno gotovost v občevanju narodov med seboj. Priznanje teh načel je privedlo h koncu 19. stoletja do urejenih mednarodnih razmer ter do velikega razcvita gospodarstva in napredka. Človeštvo je začelo sanjariti o večnem miru. Tada v začetku 20. stoletja so se začeli poskusi, dati prednost koristim svojega naroda pred prevzetimi pravnimi obveznostmi. Tako so Italijani svoj čas proglasili načelo «svete sebičnosti» — sacro egoismo —, ki dejansko ni nič drugega, kakor razglasitev načela, da je zaradi lastnih koristi dopustna nasproti drugim narodom vsaka krivica, seveda tudi prelom vseh pogodb, — in gotovo je, da to načelo tudi še danes obvladuje vso italijansko mednarodno politiko.

Toda najdalje so šli v tem pogledu Nemci, ki so že v času svetovne vojne izjavili, da so «pogodbe le krpe papirja». Pregazitev Belgije je bil eden največjih protipogodbenih korakov Nemčije. Sodobna Nemčija koraka čvrsto in dosledno po istih načelih. Nobena pogodba ne drži več, če smatra fašistični vodja, da je pogodba škodljiva njegovemu narodu ali vsaj da mu ni več koristna.

S tem smo prišli tja, kjer je bilo človeštvo v svojem prvotnem razvoju. Pogodbe in dogovori ne držijo več, pravne sigurnosti ni več. Odločata samo še surova moč in sila orožja.

Zato je zašlo človeštvo dandanes v položaj, da se mora oboroževati. Naj še tako zatrjujejo voditelji fašističnih držav, da hočejo mir in nič drugega, ko mir, — njihovim besedam ne verjamejo več, ker ni več zaupanja. Kdor ne spoštuje več načel mednarodnega prava, kdor trga pogodbe, ta je nevaren kakor divja zver, ki ne pozna drugega, kakor načelo samoohranitve.

Ves svet je danes, kakor da bi bil blazen. Za stotine in stotine milijard dinarjev — številke, ki so za naše razmere nepojmljive — se ulivajo topovi, izdelujejo puške, grade oklopnice, podmornice, letala, proizvajajo strupeni plini, sploh vsa uničevalna sredstva, ki si jih le more izmisliti človeški duh, — samo zato, ker so si znali nekateri posamezniki pridobiti silno moč, ki so jo izrabili za rušenje pravnih načel, pogodb in zavez, kar bi se nikdar ne bilo zgodilo, če bi namesto njih vladala demokracija. Kdor ruši pravo, ruši temelje države, temelje družbe, temelje sveta! Ta ruši predvsem sam sebi pravico do obstoja.

Dr. M. Korun:

Težkoče pri sporazumu

Vzroki mrtvila v notranjem urejevanju naše države

Marsikdo ne more razumeti, **zakaj** se vprašanje nove notranje sporazumne ureditve naše države pravzaprav ne gane z mrtve točke. Zlasti je nepojmljivo, kako da se hrvaška opozicija s tako zvano združeno srbsko opozicijo ne more sporazumeti.

Z ozirom na tako mišljenje se nam zdi potrebno, da opozorimo na dvoje, troje okolnosti, katerih ne smemo pozabiti, če hočemo težkoče, ki vplivajo na sporazumevanje, **pravilno** oceniti.

Prva težkoča je v tem, da se o stališču ene ali druge strani ne more pisati in javno govoriti. Kar se piše ali govori, je megleno, da jedva tisti nekaj razume, ki slučajno čuje kaj izza kulis, pa še to je največkrat netočno.

Večje politične svoboščine bi omogočile **javno razpravljanje** o vseh teh problemih in **ustvaritev potrebne jasnosti.** Zato brez njih ni misliti na rešitev vprašanja notranje ureditve.

Druga težkoča leži v tem, da hočejo Hrvati tako ureditev države, ki je na podlagi **današnje** ustave **neizvedljiva.** Postopek pri izpremembi ustave pa je precej okoren in dolgotrajen. Res je, da hočejo Hrvati sporazumno rešitev tega vprašanja tako, da na njo pristane večina Hrvatov, Slovencev in Srbov. Toda kaj potem, če ob reviziji ustave ne pride do sporazuma? Odločujoči činitelji se tega očividno boje.

Dejstvo je, da mišljenja srbskega naroda glede obsega sporazuma ne poznamo. Da so Srbi za drugačno ureditev države, kakor je danes, o tem ni dvoma. Da-li pa so pripravljeni pristati na **vse** hrvaške zahteve, nihče ne ve. Šele **svobodne volitve** bi pokazale **pravo voljo in razpoloženje** srbskega naroda.

Srbske politične skupine doslej še niso imele prilike spoznati pravo razpoloženje svojih pristašev, zato oklevajo pri svojih odločitvah.

Mi Slovenci se temu ne smemo čuditi, kajti tudi mi naših pogledov na novo ureditev še nismo izoblikovali.

Edino Hrvati vedo, kaj hočejo.

Tak je torej položaj, da stoji vprašanje nove, sporazumne, notranje ureditve naše države zato na mrtvi točki, ker je **šele ena stran, hrvaška, duševno in politično pripravljena za to veliko delo, srbska in naša slovenska pa ne.**

Vemo sicer, kaj večina slovenskega naroda hoče in kaj Slovenci potrebujemo. Toda te naše zahteve **še niso formulirane** in **ni še izvedena politična organizacija naroda,** ki naj te zahteve zastopa in se bori zato, da bodo uveljavljene.

Zbrati se moramo zato vsi, ki imamo enake misli in zahteve ter željo za pravilno urejeno državo. Zapostaviti moramo zaenkrat vse svoje druge programske točke in vse svoje delo osredotočiti samo na to eno stvar: **povedati in izvojevati naše slovenske zahteve!**

Brez organizirane skupne akcije **si ne more nobena slovenska politična skupina** lastiti pravice, da govori **v imenu slovenskega ljudstva. Še manj** ji pa bo mogoče slovenske zahteve uveljaviti.

Ponovno smo že na tem mestu opozarjali na nevarnost, da nas veliki čas najde nepripravljene. Če danes še enkrat o tem pišemo, storimo to zato, ker vidimo **v naši slovenski programski in organizatorni nepripravljenosti tehten vzrok,** da se vprašanje notranje ureditve države ne gane z mrtve točke.

Napram hrvaškim in slovenskim zahtevam bodo potem **tudi Srbi** primorani, da povedo svojo besedo.

Neodložljiva naloga naše politike

je gospodarsko-socijalno delo

V strankarsko-političnem vrvežu mnogi niti ne opazijo vprašanja, ki je **zlasti za Slovenijo** silno važno in ga ne bo smel noben resen politik dolgo zanemarjati. To je **vprašanje preživljanja naših socijalno šibkih podeželskih ljudi,** dninarjev, gostačev, bajtarjev in podružnikov (malih kmetov).

Nekdaj je to vprašanje avtomatično reševalo in sproti reguliralo podeželje samo. Močnejši kmetje so te ljudi deloma zaposlili, vsaj polovico leta, v drugi polovici leta pa so se preživljali podeželski mali ljudje kot tesači, ogljarji, drvarji in priložnostni obrtniki. Pri tem je bil — v primeri z današnjimi razmerami — njih socijalni položaj dokaj ugoden. Kot tesači in drvarji so bili priljubljeni po zgornji Koroški in Zg. Štajerski, celo v Tirole jih je zaneslo in mnoge tudi daleč doli v Rumunijo. Kot pomožni in priložnostni obrtniki so se uveljavljali zlasti v nekaterih panogah stavbinske stroke (tesarji, krovci itd.) in so pri tem zaslužili toliko, da so mnogi svoje sinove celo pošiljali v višje šole. V kadru našega starejšega šolanstva imamo vse polno ljudi, ki so izšli iz teh slojev.

Danes so razmere bistveno drugačne. Kmet živi v krizi, izseljevanje v tujino, zlasti za krajšo dobo in po priložnostnem zaslužku, je skoraj nemogoče, domači delovni trg pa je z delovnimi močmi itak preobremenjen.

Spričo takih razmer nam iz nekdaj zdravega in delovnega **podeželskega srednjega stanu** raste nov, čisto **svojevrsten proletarijat,** ki se vedno bolj nagiblje h kriminalu in je v breme podeželju, trgom, mestom in industrijskim središčem. Ti ljudje, ki ne najdejo doma niti zaposlitve, niti nobene drugačne možnosti za pošteno preživljanje, pritiskajo v večje kraje in zlasti v mesta v obupni nadi, da jim bo tam bolje. Kakor hitro pa se tak človek odtrga od zemlje, **izgubi tla pod seboj in omahne.** Moški v tatvine, vlome in pohajkovanje, ženske v ljubimkanje, ki se kaj kmalu izprevrže v vlačugarstvo z vsemi žalostnimi spremnimi pojavi.

Prav na zadnjem zasedanju banskega sveta so nekateri govorniki dokaj krepko naglasili te, res žalostne razmere. Zdi se nam pa, da glede sredstev, ki naj bi premagale zlo, niso zadeli v živo.

Nočemo odrekati veri njenih velikih moralnih sil in vrednot, nikakor nočemo podcenjevati dobrega vpliva, ki ga s svojim delom širijo razne socijalne, kulturne in prosvetne organizacije. Prepričani smo tudi, da je alkohol naše narodno zlo. Vse to je res.

Vrhu vsega tega pa še trdimo, da je **pomanjkanje primernega dela za široke množice danes največja nesreča.** Tu je treba zagrabiti, če hočemo doseči uspeh! In to delo bi bilo treba začeti z vsenarodnega vidika, ne pa s stališča te ali one struje, kajti **gorje bliča ves narod in breme nosimo vsi.** Kar danes po nepotrebnem izdamo za kriminal zaradi teh ljudi, s tem bi izvedli že precej javnih del, kjer bi našli ljudje zaposlitev. Hkratu pa bi bilo to najboljše preizkuševališče za presojo, kdo je še dela zmožen in voljan in kdo si je izbral brezdelje za poklic.

Prepričani smo, da **samo taka** gospodarsko-socijalna politika lahko rodi uspehe. Le s takim delom bomo dvignili moralo, znižali kriminalnost in ljudem vrnili vero v življenje, obenem pa jim tudi utrdili — značaj.

Kdor torej res hoče narodu dobro, bo prenehal s frazami in spletkami, z bobnečimi govori in lišpom, ki sicer mami na politični tribuni, a je brez cene v resničnem podrobnem političnem delu. In tu je točka, kjer se kljub različnemu političnemu gledanju složno sreča mnogo ljudi. Narod jih kliče in čaka in bi rad zapisal njihova imena za vekomaj v svoje srce. Ali je še toliko zdravja v vseh poklicanih, da bodo slišali narodov klic? — **I. A.**

POLITIČNI TEDEN

V parlamentu se vrši načelna debata o državnem proračunu, ki je mestoma zelo burna. V debato so posegali tudi agilnejši slovenski poslanci, med njimi je bil posebno zapažen govor ljubljanskega zastopnika g. dr. Rika Fuxa, ki je lepo razčlenil velike prednosti demokracije, katera je edino jamstvo za pravilen razvoj države. Pokazal je na oba sovražnika, onega z levice in onega z desnice, komunizem in fašizem, ki pomenita za vsako državo varljivo sliko, katero kažeta slepim ovčicam, razpad in smrt. Tudi je zbornica pozorno poslušala izvajanja logaškega poslanca g. Stanka Lenarčiča, ki je iznesel vse polno pritožb na račun naše lokalne uprave, zraven pa tudi nekaj zelo interesantnih ugotovitev, s katerimi se bomo o priliki pozabavali

Strokovno na višku je bila kritika proračuna našega gospodarstvenika g. Mohoriča. Zanimiva in poučna govora sta imela tudi poslanca Doberšek in Gorenjak.

Debato pa so porabili neki poslanci tudi za razpravo o načelnih vprašanjih naše notranje in zunanje politike. Pri tem se je vsaj po dolžini govora posebno izkazal g. dr. Janko Baričević, ki je stal na govorniškem odru 3 in pol ure. Čuli smo ugotovitve g. dr. Miovića, da današnja «demokratična» vlada ni dosedaj predložila niti enega zakona, ki bi pomenil povratek v demokracijo. In čuti je bilo zopet že malo dolgočasne prepire, ali so Srbi in Hrvati eden ali dva naroda. Pretres proračuna bo trajal še nekaj časa in bo prinesel na dan še marsikaj interesantnega, zlasti v interpelacijah, ki jih zelo na gosto vlaga parlamentarna opozicija.

Demokrati se zbirajo

V Beogradu se je vršila velika konferenca Demokratske stranke, ki so se je udeležili prvaki g. Ljuba Davidović, Milan Grol in dr. Boža Marković. Konferenca, ki je bila zamišljena najprej kot prijateljski sestanek, se je razvila v veliko manifestacijo demokratske ideje. Posebno g. Grol je v svojem, nadvse zanimivem govoru razvijal načela demokracije in orisal škodljive posledice, ki jih nosita s seboj fašizem in diktatura. Poudaril je, da bi za našo Jugoslavijo pomenil fašizem njen definitiven razpad. Fašizem kot unifikacijska vera lahko uspeva le tam, kjer je doseženo duhovno edinstvo naroda. Kot tak je mogoč v Italiji in Nemčiji, pri nas pa ne bi imeli jugoslovanskega fašizma, ampak imeli bi najmanj tri: srbski, hrvaški in slovenski, kar lahko dovede samo do konca države. Dr. Marković je poudarjal, da potrebuje tudi demokracija, če hoče zmago, ofenzivnega duha, ki ga ji pa lahko da le mladina. Zato bi bila prva naloga, vzgojiti in organizirati mladino v duhu demokracije in strpljivosti. Država, ki bo slonela na takih temeljih, nam edino lahko zajamči pravo mesto med ostalimi narodi Evrope. Stari demokratski voditelj g. Davidović pa je klical v skupno fronto vse, ki se bore za zmago demokratičnih idealov.

Smrt Renate Tyrševe

Umrla je Renata Tyrševa, vdova ustanovitelja Sokolstva.

Dr. O. K. — Maribor:

Finance naših bolnišnic

Za redno poslovanje je predpogoj - reden denar

Kakor pri vsem na svetu, tako igra tudi pri bolnišnicah glavno vlogo **vprašanje — denarja.** Če je na razpolago dovolj denarnih sredstev, potem se vse drugo samo ob sebi normalno razvija. Pri naših bolnišnicah pa hodi denarno vprašanje že od prevrata dalje križevo pot in vsak trenutek se zabliska v kakem časopisu poročilo, da ima ta ali ona bolnišnica toliko in toliko terjatev na neplačanih oskrbninah.

V načelu in teoretično je pač zakon o bolnišnicah to vprašanje deloma že rešil, ko je določil, kdo je zavezan nositi stroške zdravljenja posameznih skupin prebivalstva. V praksi se pa ta zakonita določila ne izvajajo dovolj točno, bodisi da oblastva, uradi itd. nimajo zasiguranih potrebnih kreditov, da bi zadostili svojim zakonitim obveznostim, bodisi da posamezna določila in pravilniki niso v skladu z zakonom o bolnišnicah. Pomanjkljivo je tudi, da rešujejo posamezni resorji državne uprave vprašanje bolnišnic vsak po svoje, ozirajoč se skoraj **izključno le na finačno stran svojega delokroga.**

Potrebno bi bilo, da se **predvsem točno oriše položaj bolnišnic kot pravnega subjekta,** ker **bolnišnice niso nikaka pridobitna podjetja,** ampak **eminentno humanitarne ustanove,** ki morajo vršiti najmanj tako važno nalogo, kakor razne druge institucije, ki služijo splošnim humanitarnim svrham.

V zakonu o bolnišnicah naj se poleg točnega orisa, namena in cilja bolnišnice zasigura tudi načelo, da morajo biti bolnišnici zajamčena ona sredstva, ki omogočajo **reden obrat, ustrezajoč sodobni moderni medicinski vedi.** Da se pa tem zahtevam zadosti, je treba imeti na razpolago dovolj izurjenega strokovnega osebja, to je zdravnikov, uradništva in bolničarskega strežništva, ki naj bi bilo **v svoji stroki vedno na višku.**

Važno poglavje pa je **zagotovitev finančnih sredstev sama.** Bolnišnice morajo kriti vse tekoče izdatke za svoje osebje in za oskrbo ter zdravljenje bolnikov predvsem **iz dohodkov na oskrbninah.** V tej oskrbni taksi niso všteti le izdatki za hrano, kakor je splošno mnenje, temveč sploh vsi izdatki, ki so v zvezi s tem, da se zagotovi bolniku potrebna pomoč in se mu ohrani odnosno vrne ljubo zdravje, ter vse kritje za kompletno vzdrževanje zavoda v vsakem pogledu.

Določitev te pristojbine ne more biti za vse zavode in v vseh delih države enaka. Pri malih bolnišnicah do 200 postelj je to vprašanje laže rešiti, kakor pri zavodih s specijalnimi oddelki, kjer je treba upoštevati posebne zahteve in potrebe specijalistovskega zdravljenja ter vzeti v obzir zdravstveno stanje prebivalstva in lokalne gospodarske razmere. Zato bo v teh zavodih potrošnja naravno vedno večja.

Plačilo teh pristojbin bi morala zakonodaja bolnišnicam na vsak način zagotoviti, bodisi individualno za vsakega bolnika, bodisi da nosi te stroške država, banovina, občine, institucije socijalnega zavarovanja ali posamezne osebe. Za bolnišnico bi glede te plačilne obveznosti v enaki višini za vse plačilne zavezance ne smelo biti nobene razlike. Vsak popust na oskrbnih pristojbinah, ki bi se dovolil posameznim skupinam ali institucijam odnosno posameznim osebam, bi moralo kriti dotično oblastvo, ki je dovolilo popust, sámo. Ta plačila bi morala dobiti bolnišnica **pravočasno** in ne šele po preteku več mesecev ali let, ko je faktično že mogla ta denar porabiti in se zadolžiti, ali pa omejiti svoje izdatke pod ono mero, ki je potrebna za smotrno in uspešno delovanje.

Dosedanji način dotiranja bolnišnic z mesečnimi ali letnimi prispevki pretežno v višini, ki niti od daleč ne ustreza potrebam, mora prenehati, ako hočemo dvigniti naše zavode in jih obdržati na tistem nivoju, kakor ga terja vsaka res kulturna država. Za to pa je potrebno, da se zagotovijo bodisi v državnih, bodisi v občinskih proračunih potrebne vsote, ki bi bile v skladu z zgoraj navedenim načelom o individualnem plačilu oskrbnih stroškov za vsakega bolnika posebej.

Vsa druga vprašanja, ki jih dandanes urejajo razni pravilniki, uredbe itd., se bodo potem z lahkoto rešila, ker sta vse delo in ves uspeh zdravnikov na torišču kurativne midicine v zdravstvenih zavodih prav pogosto v znatni meri odvisna od **pravilne** rešitve finančnega vprašanja bolnišnic.

Domači pomenki

Danes tako, jutri drugače

V svojih premišljevanjih o delu banskega sveta, ki ga imenuje «predpodobo samouprave», piše «Slovenec»: «V tem je globok čut za miren tek (!) države in smisel za službo ljudstva. Pri nas ni prav nobene potrebe, da bi bil med oblastjo in ljudstvom kak prepad, saj je vsak nosilec oblasti, od predstavnikov do zadnjega uradnika, prišel naravnost iz ljudstva in se tudi brez kazenskih groženj trudi, da bi ljudstvu kar moč ustregel...»

Lepo je to od «Slovenca», da daje danes uradništvu tako spričevalo, ampak bi bilo zanimivo pobrskati malo po prejšnjih njegovih letnikih, kako je tedaj pisal o uradnikih. Ali je mogoče, da je taisti uradnik, ki je danes v očeh «Slovenca» ljudski, bil pred — recimo — dvema letoma neljudski? Kaj se ljudje tako hitro izpreminjajo.

Skrb za brezposelne v praksi

Slovenci imamo precejšnje število civilnih inženirjev in arhitektov, ki se že leta težko preživljajo in najdejo le od časa do časa kak skromen zaslužek v obliki manjših projektov ali nadzorstva pri kakem manjšem stavbnem delu.

Medtem ko oddajajo banska uprava in razne večje občine v Savski banovini že več let redno vsako večje gradbeno delo v projektiranje svojim hrvaškim civilnim inženjerjem in arhitektom, se za težki položaj naših slovenskih civilnih inženirjev in arhitektov nihče ne zmeni. Našim civilnim inženirjem in arhitektom so taki banovinski in občinski projekti nedostopni, ker jih izdelujejo tako banska uprava, kakor tudi občine, redno še vedno v lastni režiji, namesto da bi se taka dela potom konkurzov razpisala in tako dala možnost zaslužka našim, kruha potrebnim civilnim inženirjem in arhitektom.

To gre še celo tako daleč, da jim naša banska uprava odteguje celo privatne projekte in nadzorstva. Kakor smo posneli iz časopisja, je banska uprava ogromno delo novega bogoslovja v Mariboru, pri katerem bi lahko našlo zaposlitev več dela potrebnih civilnih inženirjev in arhitektov, prevzela v svoji režiji.

Če je že banska uprava hotela denarno podpreti gradnjo mariborskega bogoslovja in če je bila pripravljena za to dotirati Din 1,500.000.—, ni smela tega narediti z ozirom na naše nezaposlene privatne strokovnjake v obliki naravne storitve (projekta in nadzorstva), temveč edinole v gotovini. Naši civilni inženirji in arhitekti bi ta projekt in nadzorstvo po svoji tarifi izvedli za več kot polovico ceneje kakor ceni banska uprava svojo režijsko storitev, ki je vredna največ 500.000 do 600 tisoč dinarjev. Pomagano bi bilo ne samo našim civilnim inženirjem in arhitektom, ki bi prišli do primernega zaslužka, temveč tudi zavodu novega bogoslovja, ki bi imel razen načrtov in nadzorstva še stvarni denarni presežek. Tako postopanje bi bilo po naših načelih edino pravilno.

Bogovi se vozijo

Vrnitev jugoslovanskih časnikarjev iz Grčije opisuje poročevalec «Slovenca» med drugim takole božanstveno: «... lep prizor je to moral biti za one, ki so stali zunaj in so videli razkošno razsvetljen vagon, ki je divjal skozi temno noč in iz katerega je odmevalo skozi vsa okna včasih nekoliko čudno uglašeno petje in razni drugi glasni izrazi notranjega zadovoljstva. V starih časih so se na takšen način vračali bogovi na Olimp, noseč s seboj svoj živi in mrtvi plen. Tudi Cevs, izpremenjen v bika, ki je hropel iz sebe goreč plamen in iz katerega oči so bliskale strele, je moral nuditi podobno sliko, ko je nesel lepo, tam spodaj v pastirski Atiki ugrabljeno Evropo v skrivno zatišje, da bi ga ne videla ljubosumna gospa Hera, ki jo je njen poredni sin ravno takrat iz maščevanja, ker ga je rodila hromega na eni nogi, prikoval z nevidnimi zlatimi nitmi na čarobno lep prestol, v veliko veselje Olimpa, ki se je potem mogel vdati brezskrbnemu razsajanju po rajskih dvoranah...»

Glejte ga no «Slovenca», čisto pogansko je začel pisati in povrh še tako pikantno! [illegible] da kr[illegible]a!

Red delajo

«Slovenec» z dne 14. t. m. poroča: «Danes je odpotoval g. predsednik občine dr. Adlešič v Šiljevico. Spremlja ga obč. svetnik Tomažič. Oba bosta pregledala otroški dom pri Sv. Jakobu pri Šiljevici ob morju. Kakor znano, je ta dom zgrajen v bližini Crikvenice, vzdrževala pa ga je skoraj izključno mestna občina z rednimi proračunskimi sredstvi. Odločilen vpliv je imel na upravo doma krožek nekaterih ljubljanskih dam. G. predsednik je, kakor čujemo, odločen napraviti tudi v tem domu red. Prihodnje leto bodo v tem domu letovali ljubljanski otroci izključno le na podlagi medicinskih indikacij, ne pa na podlagi priporočil.»

(Znano je le, da se dom pri Sv. Jakobu pri Šiljevici gradi po osnutku prejšnje občinske uprave in da bo, če pojde dobro, letos šele otvorjen; kako je mogel spričo tega imeti odločilen vpliv na upravo doma krožek nekaterih ljubljanskih dam in kako sta g. predsednik in njegov spremljevalec delala red, ni še popolnoma pojasnjeno.)

Ginljiva prijaznost

«Slovenec» z dne 16. t. m. piše: «G. predsednik je obiskal delavce in se ž njimi prijazno razgovarjal. Tega doslej ni storil še noben ljubljanski župan...»

(Zares, še prav nobeden ne.)

Rešitev socijalnega vprašanja

Rešitev socijalnega vprašanja.

«Slovenec» z dne 21. t. m.: «Mestna občina je preskrbela 300 brezposelnim delo. Ostalim delomrznežem so postala tla prevroča ter so zapustili mesto...»

(«Delomrznežev» je v Ljubljani nad 3000...)

Beračenje

Istotam: «Beračenje je v mestu skoro popolnoma ponehalo...»

(Zaenkrat «skoro». Drugi mesec popolnoma.)

Prinesli so . . . in kadila . . .

«Slovenec», 17. t. m.: «Gospod predsednik si je pridobil splošne simpatije vsled svojega ljudomilega nastopanja in pravičnosti.»

(Zato so pobirali podpise za zaupnico.)

„Mea culpa, mea maxima . .“

«Slovenec» z dne 23. t. m.: «Nas kot katoličane mora biti sram pred drugoverci v državi, da je med nami, ki imamo toliko cerkvá, tudi toliko zločinov!»

ZUNANJA POLITIKA

Dr. Stanko Jug:

V srednji Evropi

Podonavske države na razpotju z nerožnatimi izgledi na bodočnost

Med grmenjem topov pred Madridom, paradami svetovnih mornaric v Sredozemlju in prasketanjem bomb v Abesiniji, ki privlačujejo zaradi svoje teatralnosti pozornost svetovnega zanimanja, se dogajjo v srednji Evropi dogodki, ki so manj slikoviti, zato pa mnogo pomembnejši. Od njih namreč ni odvisno nič manjšega, kakor mir ali vojna med evropskimi narodi. **Središče teh dogodkov** je postala Avstrija, o kateri je tretji rajh lansko leto že mislil, da jo je z znamenito pogodbo julija meseca vtaknil v žep, za kar da bo treba počakati le ugodnega trenutka, ko se bo ta patriotična gesta dala izvesti. Pa pride sedaj nebogljeni Schuschnigg in pove tako nepričakovano nekaj povsem drugega. Namreč to, da hoče Avstrija zadržati svojo «popolno neodvisnost in samostalnost» in da bosta zato on in njegova «domorodna fronta» pripeljala nazaj Habsburžane, čim bodo to razmere dovolile.

Najprej veliko začudenje, potem pa strah v Berlinu, Rimu, Pragi in ostalem Podonavju. Zloglasno osišče Rim—Berlin, ki sta ga kovala Mussolini in Göring nedavno, je zaškripalo tako, da izlepa, kakor vse kaže, ne bo teklo prav gladko. Pokazalo se je zopet enkrat nepremostljivo nasprotje med interesi obeh držav, ki ga ne morejo spraviti s sveta nobene lepe besede. **Berlin smatra Avstrijo za del nemškega ozemlja,** ki je **le še po čudnem naključju** ločeno od matere domovine, Rim pa vidi v Avstriji **neobhodno potreben klin,** ki zadržuje Germane pred novo invazijo v Lombardijo. Najboljše sredstvo pa, da se ta zagozda ohrani, so ravno Habsburžani, postavljeni in živeči od milosti fašistične Italije. Zato je Mussolini na dnu svoje duše z vso gorečnostjo za gospoda Otona, čeprav se tega ne upa zaenkrat še povedati. To je pač zadnja karta, ki je ne sme izigrati brez potrebe.

V avstrijskem problemu se kaže tudi posebno očitno **neprecenljiva** vrednost sporazuma med fašizmom **in Vatikanom,** sklenjenega pod Mussolinijem. Fašistični Rim, ki se boji danes še odkritega spora z Nemčijo, katere podporo potrebuje za svoje načrte v Sredozemskem morju, pošilja v borbo svojega zaveznika, **katoliški Rim,** ki stoji za Mussolinijevo Italijo v Avstriji še iz dveh drugih razlogov. Prvič iz želje po **revanši** za **preganjanje katoliške cerkve v Nemčiji,** drugič pa, ker smatrajo v Vatikanu, da bo **habsburška monarhija najboljše jamstvo za katoliško cerkev v Podonavju.** Zato simpatizirajo katoliški krogi s Habsburžani in sicer ne le v Avstriji, temveč tudi v drugih evropskih državah. Tako je **katoliška cerkev mogoče ena najmočnejših sil, ki stoji za restavracijo Habsburžanov v Avstriji.**

V deželi Hitlerja so se zbali tega premišljenega udarca na težko priborjene pozicije. Poslali so zato svojega zunanjega ministra Neuratha, da popravi nevšečen položaj. In prišel je uglajeni Neurath ter ni nič rožljal s sabljo, kakor generalski Göring v Rimu, niti ni tolkel s petami, kakor vsiljivi Ribbentrop v Londonu. Vendar tudi njegova misija ni bila brez «simboličnih gest», brez katerih ne more živeti nacistična diplomacija. Na spomenik v svetovni vojni padlih vojakov je nesel venec z napisom: «Deutscher Aussenminister», kakor da bi obstojala **že samo ena Nemčija.** Dunajski nacisti pa so dobili povelje: «Vsi na plan!» Dva dni je bil zato Dunaj pozornica divjih političnih ekscesov in pretepov. **Torej tudi ne posebno prijetna** znamenja za **Schuschnigga in Habsburžane.**

Avstrija stoji na razpotju: **Na sever ali na jug.** Podoba je, da jo severna sestra zaenkrat še vedno dovolj ne privlači. Toda tudi **ostali sosedje** so postavljeni pred težko izbiro: **Anšlus ali Habsburžani.** Prvi pomeni silen pritisk germanstva na vso Evropo, drugi nevarnost pustolovščin z nedoglednimi posledicami. Vsekakor ne posebno rožnati izgledi.

Pacifikacija Abesinije izgleda, da še daleč ni gotova. Še vedno prihaja tam do neprestanih uporov. Posebno pa so omembe vredni dogodki tega tedna v Addis Abebi in pa na ozemlju jezer, ki meji na angleški Sudan. Pri proslavi rojstva novega italijanskega prestolonaslednika so priredile okupacijske oblasti svečanost, katere so se udeležili tudi nekateri abesinski poglavarji in predstavniki abesinske cerkve. Pri tem so začele pokati bombe, ki so več visokih gospodov več ali manj težko ranile, med njimi podkralja Grazianija, generala Liotto in pa patrijarha koptske cerkve abuno Cirila. Nastala je silna panika, pri čemer je začela streljati telesna straža kar povprek v množico in je bilo več sto ljudi ubitih ter ranjenih. Začelo je poslovati tudi naglo vojno sodišče, ki je obsodilo na takojšnjo ustrelitev vsakogar, pri komur so našli orožje. Atentat je bil očividno domenjen kot znak splošnega upora, ki se pa zaradi slabe organizacije ni izvedel. Do punta je prišlo le v severni Abesiniji, ki so ga potem Italijani z vso brezobzirnostjo, značilno za kolonijalne vojne, hitro zatrli. Vendar vse skupaj kaže, da bo Italija imela mnogo dalje vezane roke v Abesiniji, kakor je pa mislila.

V Španiji divja državljanska vojna dalje z nezmanjšano srditostjo. Podoba je, kakor da bi nacionalisti izpremenili svoj dosedanji načrt, ker so ponehale borbe pri Madridu in se je težišče preneslo na južno fronto, od koder prodirajo uporniške čete vztrajno proti severu. Tudi republikanski oddelki so baje na severu in sicer na asturski fronti dosegli neke uspehe, ki so pa le lokalnega pomena. Sedaj, ko se je tudi zmaga po vsej verjetnosti nagnila na stran nacionalistov, je bilo mogoče tudi doseči sporazum glede kontrole španskih obal, ki jo bodo vršile vse prizadete države, tudi Rusija in Portugalska. Vse kaže, da se je Rusija na španskih dogodkih desinteresirala, kar je razvidno iz odpoklica njenega poslanika pri valencijski vladi Rosenberga. Z rusko pomočjo odpada valencijski vladi glavni steber in njena usoda je najbrže zapečatena.

Vojaška parada, ki se je vršila v Moskvi ob priliki proslave 19-letnice sovjetske armade, je pokazala, da so popolnoma izmišljene vse vesti o razkolu, ki naj bi vladal med Stalinom in sovjetskimi maršali. Na slavnostni tribuni je stal ruski diktator, obdan od vseh svojih maršalov, razen Tuhačevskega, ki je bolan in se nahaja na zdravljenju v nekem kavkaškem letovišču. Poroča se, da je ruska vlada sklenila deloma preorijentirati svojo zunanjo politiko ter prenesti njeno težišče z vzhoda v severne baltske države, v srednjo Evropo in v Turčijo

DOMA IN NA TUJEM

Branitelji slovenske kulture?!

Kaj so pisali o Aškercu, o Bogu ljubezni in Prešernu.

Ljubljanski škof, ki je dal sežgati Cankarjeve pesmi, je imel predhodnika škofa Tomaža Hrena, ki je dal sežgati prve v slovenskem jeziku natisnjene knjige. Naš pesnik Aškerc-Gorazd je tej zgodovinski prigodi posvetil pesem «Novi svetnik».

«Rimski katolik» je o tem pisal naslednje:

«Kdor ne izpovedava katoliške vere, ni pisatelj slovenski... Bolje v nebesih govoriti kitajsko, kot v peklu slovensko...

Te resnice bi moral Gorazd premisliti, predno se je predrznil v svoji pesmi Slovencem v češčenje na oltar postavljati novega svetnika — Primoža Trubarja. Škofa Tekstorja in Tomaža Hrena naslikal nam je Gorazd kot kruta nestrpneža, ki iz narodne zagrizenosti zaklinjata Trubarja v dno vic, mejtem ko ga Bog sam veleva sprejeti v nebesa.

Herezija je Gorazdu še ‚greh', toda majhen, za katerega se Trubar pokori l e v v i c a h. Gospod Gorazd, ali ne veste, da je herezija velik greh, za katerega ni v vicah prostora? Bog sam obsoja heretike v pekel!

Naš pesnik pa je našel heretikom ključ za nebesa. Ta ključ mu podaje narodnost!

V jeziku premilem on prvi od vseh,
oj čujte, nam knjige je pisal!
In greh, ki vničil ga je bil, greh —
Spokorniku Bog ga je zbrisal...»

Da se zveličamo, je potemtakem dovolj slovenske knjige pisati in brati? Gospod Gorazd, duhoven katoliški (?), mislite li res, da dogme kat. cerkve izgubljajo svojo moč in veljavo? Skoro bi človek mislil, da Gorazd veruje edino v cerkev čiste ljubezni brez dogme. Bog nima biti več Bog resnice in pravice, ampak le ljubezni. Toda ta Bog — je framasonski Bog!...

In kdo je prvi, ki prihiti čestitat heretiku Trubarju v nebesih na jezo nestrpnih škofov? P r e š i r e n s a m, (k i g o t o v o t u d i n i p r i š e l v n e b e s a n e g o k o t p e s n i k, v i m e n u n a r o d n o s t i, k e r d r u g i h z a s l u g i n k r e p o s t i n j e g o v i h n e p o z n a m o, a k o n e č e m o k r e p o s t i m p r i š t e v a t i n j e g o v o p r e g r e š n o l j u b e z e n i n p i j a n s t v o!)»

10-urni delavnik

«S l o v e n e c» z dne 19. t. m.: «Gospod predsednik delajo kak dan tudi več kot 10 ur.»

(Ko je pa na magistratu toliko miznic in predalov!)

Izreki velikih mož

D r. S a b o t h y: «še premalo so jih...»

D r. V i d i c: «Da je število zločinov leta 1936. tako naraslo, in pa španske vojne, je kriv prejšnji režim. Sedaj delata roko v roki na eni strani ..., na drugi strani pa Franco.»

J a n: «Prav je, kar se je napravilo s Kmetijsko družbo. Tudi mi kmetje zakoljemo prašiča, kadar se zredi.»

*

Sokol ali sokol? «Slovenski dom» z dne 22. t. m. poroča obširno o sodni razpravi med škofom dr. Srebrničem in SKJ. Ime društva Sokol «Slovenski dom» dosledno piše z malo začetnico, kakor da gre res le za ptico sokola, ne pa za društvo. Toliko slovnice najbrže znajo pri «Slovenskem domu», da se jim lahko očita, da so to storili namenoma!

«Sedanja občinska uprava več za reveže, kot prejšnje», tako se glasi blesteči naslov v «Slovenskem domu». Zato bo pač moral plačati davkoplačevalec več davka! In še to: zakaj potem v en mah trdite, da kriza že pojemlje, če je revščina večja? Le eno bo resnica!

Na **občnem zboru «Seljačke sloge»** v Zagrebu je bil preteklo nedeljo za novega predsednika izvoljen inž. Avgust Košutić in sicer na predlog in osebno željo dr. Vladka Mačka, ki je moral izvolitev sebe, kar so enodušno zahtevali vsi navzoči, odkloniti zaradi preobremenjenosti z drugimi važnimi posli. Inž. Košutić stopa, kakor vidimo, vedno bolj v politično ospredje.

Volilna zmaga Združene opozicije je bila zabeležena preteklo nedeljo pri občinskih volitvah v Kapelah pri Brežicah. Lista Združene opozicije z nosilcem Francem Radanovičem je dobila 217 glasov in 14 odbornikov, lista režimske JRZ pa komaj 92 glasov in 2 odbornika.

20 milijonov zarubljenih, namreč samo v Sloveniji, je bilo lani, kar sigurno ni znak «zlatih» časov!

Zdravstveni dom OUZD v Kranju je bil slovesno otvorjen preteklo nedeljo. Novi dom, v katerem so nastanjeni Protituberkulozni dispanzer, majhna bolnišnica, dvojni ambulatorij za zunanje zavarovance, ki ne potrebujejo notranje zavodove nege in pa javno ter specijalno medicinsko kopališče, je vsa Gorenjska, zlasti pa sam Kranj s svojo močno naraslo industrijo nujno potreboval. Novi dom je veljal okrog 1,400.000 Din.

Mariborski mestni avtobusi, ki so doslej obratovali z dragim bencinskim pogonom, bodo v bodoče uporabljali za pogon podzemeljski plin metan, ki je baje za 45 odstotkov cenejši od bencina. Potrebni plin bo mariborsko mestno avtobusno podjetje dobivalo iz Bujavice na Hrvaškem.

Dolgovi dravske banovine so znašali letos ob Novem letu skupno 62,304.431 Din, in sicer dolguje naša banovina Banovinski hranilnici v Ljubljani okrog 19 milijonov, Banovinski hranilnici v Mariboru 15,480.000 Din, Poštni hranilnici 10 milijonov, Pokojninskemu zavodu za nameščence v Ljubljani 9,500.000 Din, ostanek pa drugim denarnim zavodom. Za ta posojila plačuje banovina po 7 do 9% obresti.

Z novimi modernimi letali našega «Aeroputa» se bo znatno skrajšal vozni čas na naših zračnih progah. Doslej so potrebovala letala za razdaljo med Ljubljano in Sušakom 25 minut, Sušak—Zagreb 45 minut in Sušak—Beograd s pristankom v Zagrebu in Borovu 3 in pol ure. Nova letala bodo preletela progo Ljubljana—Sušak v 15 minutah, Sušak—Zagreb v 25 minutah in Sušak—Beograd (z dvojnim vmesnim pristankom) pa v 1 uri 45 minut.

Plače in pokojnine državnih uradnikov in upokojencev znašajo v novem jugoslovanskem državnem proračunu za leto 1937-38 vsoto 5 milijard dinarjev, odnosno 47% celotnega proračuna. Napram letu 1927. se je število državnih uradnikov povečalo za 45.000.

Nova beograjska radijska oddajna postaja, ki je že naročena v Angliji in ki bo imela kapaciteto 20 kilovatov, bo pričela obratovati že v začetku letošnjega poletja. Kdaj bo pa ljubljanska «kukavica» pričela kukati glasneje in močneje?

Stavka v cementnih tovarnah v Splitu, o kateri smo že poročali, je že v prvih dneh svojega poteka pokazala usodne posledice za delavstvo in narodno gospodarstvo vobče. Škoda, ki so jo utrpeli delavci na izpadlih mezdah, gre v visoke milijone, dočim so prikrajšane država, banovina, občina in pa pomorski promet za blizu 80 milijonov dinarjev.

Slavonski hrasti slove že od nekdaj v inozemstvu, zato so začeli tujci svojo hrastovino prodajati za slavonsko. Pri nas se pa seveda ne zmenimo, da bi jo signirali.

Splitski trgovci zahtevajo, da se jim kompenzirajo terjatve države za dolžni davek, tako da bo vsem ustreženo. V svoji ostri spomenici naglašajo neupravičeno izterjavanje davka, če jim je nasprotno dolžna država! Takih trgovcev je v okolici Splita in Dubrovnika precej ter so vsote znatne. Tudi znak časa oziroma razmer!

Pridelek tobaka v Jugoslaviji je dal lani komaj dobrih 400 vagonov, torej petino manj, kakor pa je računala naša monopolska uprava. Pač pa je povprečna kakovost «žlahtne travice» lanskega pridelka odlična in je upravičeno upanje, da bomo naš tobak prav ugodno plasirali na tujih tržiščih. Manj zadovoljni pa so z lanskoletno bilanco ubogi sadilci tobaka v južnih pokrajinah Jugoslavije, ki so prejeli pri odkupu s strani države kljub izvrstni kakovosti blaga le po 14 do največ 18 Din za kilogram.

Pri nas imamo družbo «Prizad» za izvoz pridelkov, ki je nakupovala žito in drugo po deželi. Zdaj je pa začela omejevati nakupovanje, ker zanimanje za poljske pridelke v inozemstvu popušča. Ljudje se vprašujejo, kdo je kriv, da nismo spravili ob pravem času v inozemstvo več pšenice, ko so bile cene še visoke...

tov brez vozov — v gorskih krajih so vozovi brez najmanjšega koščka železa — itd. Težke so te obdolžitve za Hrvate in tudi za Jugoslavijo, vsekakor pa to ni znak gospodarskega blagostanja nas vseh!

Poljedelstvo v Nemčiji — podržavljeno. Nemški kmetijski minister je izdelal obširen načrt, po katerem bo vso poljedelsko produkcijo v Nemčiji odslej vodila država, ki bo kmetom po svojih posebnih strokovnjakih odrejala, kje in kdaj bodo sejali in kako živino bodo gojili.

V Parizu se je po dolgoletnem molku zopet oglasil pozabljeni sanjač ruske revolucije Kerenski. Povedal je svoje mnenje k vražjemu plesu v ruskih vodilnih političnih krogih. Navaja za dogodke v Rusiji več razlogov: Fanatično slavohlepje Stalina, misli pa, da to ni važno. Važno je, da se je komunistični sistem zrušil, ker ljudstvo slednjič povsod odkloni vsake vrste diktaturo. Stalin bi se zdaj skušal rešiti z dobo demokracije, o kateri pravi, da se brez dvoma vrača v Rusijo. Nekdanji komunisti pa so iztrebljeni in če bi vprašal Stalina, kdo od boljševikov iz novembra 1917. še ni ustreljen, bi moral odgovoriti: Edini Stalin še ne!

Ali ste že plačali naročnino?

Če še do danes, ko ste dobili že pet številk „Slovenske Besede", niste plačali naročnine, storite to takoj. Današnji številki je priložena položnica. Izpolnite takoj položnico in ne odlašajte. „Slovenska Beseda" je neodvisen napreden list. Izdržuje se samo z naročninami. Nemogoče je zato, pošiljati „Slovensko Besedo" brezplačno.

Lojze Bratuž, znani primorski glasbenik in narodni delavec, je umrl v cvetu življenja zaradi svoje velike ljubezni za svoj narod in jezik. Narodni žrtvi, ki počiva na goriškem pokopališču, bomo ohranili tudi vsi bratje v jugoslovanski domovini časten, nevenljiv spomin!

Tri četrtine Hrvatov nima lastne postelje! Dr. Rudolf Bićanić je izdal v Zagrebu knjigo: Kako živi narod. Zanimivi, a tudi porazni so detajli iz te knjige, kakor n. pr. (dobesedno): Težke so te besede ali so resnične: Tri četrtine vseh Hrvatov nima lastne postelje — vse kakor pred 1200 leti — največ se orje z lesenim plugom — 95 odstotkov kmetov je brez lastnega pluga in vprege — polovica kme-

Ves evropski tisk je pred kratkim poročal o težavah gospe Litvinove, češ da so jo zaprli, dočim so v Moskvi zatrjevali, da ji ni bil skrivljen niti las. Oboji imajo prav. Gospej Litvinovi se ni zgodilo res nič hudega, vendar pa ne sme napraviti koraka iz svoje razkošne palače. Sicer pa je gospa Litvinova že dolgo časa v Moskvi «sumljiva», ker ima nemajhne grehe nad seboj. Najprej je Angležinja, ni pa še do danes smatrala za potrebno, da bi se naučila rusko. Dalje znašajo njeni računi pri pariških šiviljah ogromne vsote. Slednjič pa je dolga leta imela pri sebi Radekovo hčer Marusjo, ki so jo v zvezi z zadnjim procesom zaprli. Vsekakor neprijeten stek okoliščin.

Somišljeniki nam pišejo

Vprašanje vseh vprašanj

Me veseli, da ste v Vašem novem listu našli tudi dobro besedo za nas, tiste, ki smo danes brez dela in izgubljamo svoj čas in svoje moči.

Lepo ste zapisali: **Delu je izkazati ono čast in mu dati ono veljavo in poudarek, ki ga zasluži, — pa najsi bo to ročno ali duševno delo. Vsak posameznik, ki uporablja svoje sile s plugom, z lopato, s peresom ali za strojem, naj ima v tej državi pravico do dela, kruha in socijalnega ugleda.**

Da, tako je: **za to pravico gre,** samo za to pravico, **ki je danes tisoči in tisoči v tej državi nimajo in ne morejo doseči.** To smo mi brezposelni, obsojeni v beraštvo, ko bi lahko spodobno živeli in koristili domovini.

Pri nas se dan za dnem razpravlja o tolikih vprašanjih: o centralizmu, avtonomizmu, komunizmu, hrvatskem vprašanju itd. — jaz pa mislim, da je tukaj **samo eno glavno vprašanje,** ki je vprašanje vseh vprašanj in to je: **delo in kruh!** Dajte ljudem dela in kruha, pa bo rešeno tisto, kar je pravzaprav življenjsko vprašanje države. Potem se bodo vsa druga vprašanja kar sama od sebe rešila! Narodni socijalizem ne bi bil v Nemčiji nikoli zbil na tla komunizma, da ni dal ljudem dela in kruha. Tudi Mussolini je najprej poskrbel za svoje brezposelne.

Nekaj je v naši državi, česar nihče ne more razumeti, da je sploh mogoče. **Namreč, da v tej državi, ki je tako bogata,** to se pravi, **ki ima toliko prirodnih zakladov, ki je zelo obsežna, a ima razmeroma le malo prebivalcev, — vendar ni kruha in dela za vse,** ampak, da je tu toliko lačnih in golih, toliko nepopisne revščine, ko bi moralo biti povsod samo blagostanje!

Torej je jasno, **da tukaj nekaj ni v redu,** da se ni znalo prav gospodariti. In da treba torej narodno gospodarstvo drugače vzeti v roke. Če so si po vojni lahko opomogle druge države, ki zdavnaj niso v tako srečnem položaju, kakor je naša, koliko laže bi bilo to nam! Samo znati si je treba pomagati, to je tisto. **Manjka nam dobrih gospodarjev.** Ali pa jih imamo, pa ne pridejo do vloge. In tako imajo veliko besedo šušmarji. Kako dolgo še? **Prolet.**

Samouprava

Vprašanja in odgovori

V p r a š a n j e: Ali je zapisnik sej občinske uprave javna knjiga? Torej, ali imamo občani pravico te zapisnike ob uradnih urah na občini pregledovati in sejne sklepe prepisovati? (F. N., kmet v Ng.)

O d g o v o r: Po našem mnenju knjiga zapisnikov sej občinske uprave n i javna knjiga. Tega naziranja so tudi razni razlagalci novega zakona o občinah. Seje občinske uprave namreč niso javne, ker zakon o občinah tega ne predpisuje. Zakon tudi ne predpisuje, da se morajo o sejah občinske uprave voditi zapisniki. Vendar pa je razumljivo, da se ti zapisniki vodijo, ker drugače bi ne bilo nikjer razvidno, kaj in kako je občinska uprava sklepala. Ti zapisniki so pač potrebni za notranje poslovanje občine, niso pa javni. Torej občani nimajo pravice, da jih pregledujejo in prepisujejo. — V primeru pa, da sklepa občinska uprava o poslih, ki spadajo po zakonu o občinah v dejansko območje občinskega odbora, a je občinski odbor poveril sklepanje o teh poslih občinski upravi (točka 6. § 83. zakona o občinah), velja glede zapisnikov o takih sejnih sklepih občinske uprave vse ono, kar velja za zapisnike sej občinskega odbora. V takih primerih so tudi sejni zapisniki občinske uprave javna knjiga (listina), ki jo imajo občani pravico pregledovati in si prepisovati dotične sejne sklepe, seveda ob prisotnosti občinskih organov in ob uradnih urah, določenih za sprejemanje strank. — Poudarjamo pa, da so običajno taki primeri prav redki.

*

V p r a š a n j e: Ali more in sme z a č a s n a občinska uprava izdajati izjave v smislu § 6. zakona o občinah glede izpremembe občinskih mej?

O d g o v o r: Po našem mnenju: ne! Po § 134. zakona o občinah se pristojnost z a č a s n e občinske uprave omejuje le na upravljanje t e k o č i h p o s l o v. Med take tekoče posle pa ne moremo prištevati poslov o spojitvi ali razdružitvi občin ali o izpremembi občinskih mej. Ti posli so po § 6. zakona o občinah pridržani izrecno in edino občinskemu odboru. Če tega ni, morajo pač take zadeve počakati, da pričnejo poslovati redni občinski odbori.

*

V p r a š a n j e: Zadružna elektrarna dobavlja v naši občini električno silo za razsvetljavo, kar stane občino več tisočakov na leto. Ali je občina dolžna odtegovati pri plačilu računov tudi 1%no pogodbeno takso iz tarifne postavke 24. zakona o taksah?

O d g o v o r: Ne! Ministrstvo za finance je z razpisom z dne 12. junija 1935, III Br. 23.376, izdalo posebno tolmačenje o tem predmetu, ki pravi, da se potrošnja električne sile za razsvetljavo ne more smatrati za dobavko po tarifni postavki 24. zakona o taksah, radi česar se pri plačilu takih računov ne odteguje 1%na pogodbena taksa. — Pri plačilu računov za električno razsvetljavo s a m o u p r a v n i m (banovinskim, občinskim) elektrarnam se ploh ne odteguje nobena taksa in nikak davek, ker so samoupravne elektrarne proste taks in splošnega (zdaj 2½%nega) davka na poslovni promet. Pri plačilu računov za električno razsvetljavo z a s e b n i m (tudi zadružnim) elektrarnam pa se odteguje le ½%na priznanična taksa po tarifni postavki 33. zakona o taksah ter splošni davek na poslovni promet. — Pri dobavljanju električne sile z a p o g o n pa je plačevanje taks in davka na p o s l o v n i promet normalno.

Oglašujte v „Slovenski besedi",

Za zmago demokracije

Iz izredno zanimivega in važnega govora narodnega voditelja in predsednika Demokratske stranke g. Ljube Davidovića na ponedeljski konferenci stranke v Beogradu posnemamo po beograjskih listih naslednje glavne misli:

«Nisem prišel semkaj zato, da bi govoril in razpravljal o raznih težkih vprašanjih. Prišel sem, da vas vidim, in zato bom kratek. Slišali ste, kako se govori o demokraciji, slišali ste tudi, da je ta država, takratna majhna Srbija, živela v popolni demokraciji.

To je bil čas najboljšega političnega življenja v državi. Demokracija pa ima tudi svoje velike dolžnosti. Njena prva dolžnost je, da varuje in brani domovino, druga njena velika skrb pa je, da se briga za slehernega človeka. Najprej hočemo biti ljudje s polnimi pravicami, ki človeka delajo človeka. Demokracija živi danes v težkih razmerah. Smo danes v dobi, ko je demokracijo treba braniti pred lažnimi demokrati. Največje zlo in največjo nevarnost predstavljajo ravno lažni demokrati in baš pred njimi moramo braniti demokracijo. Ne bomo odnehali in umolknili v borbi, ki nas čaka. Morda hodimo mi stari nekoliko počasneje od vas mladih. Potrudili se pa bomo, da bomo stopili z nekoliko hitrejšim korakom. Toda to vas ne sme ovirati in zadrževati! Vi, mladi ljudje, hodite s svojo naglico, ki vam kot omladini tudi pristoja. Pojdite v borbo sigurno in z zaupanjem, toda vedno složno. Mi pa se bomo potrudili, da na tej poti ne boste sami.

Vedno bomo imeli prijatelje in sodelavce, ki se bodo radi borili z nami vred za demokracijo. Razen nas je še mnogo organizacij, ki imajo v svojih statutih marsikaj skupnega z demokracijo. Vse to je treba združiti v celoto, in to vsaj v stvareh, ki jih vsi izpovedujemo enako. Treba je organizirati stranko. Hočemo, da iz dosedanje desorganiziranosti pridobimo važen nauk za nas vse: **Tako dalje ne more več iti!** Zato se takoj danes enodušno in složno lotevamo organiziranja naše stranke.

Vestno bomo poskrbeli tudi za vse one v naši državi, ki največ trpijo, ker, kdor trpi, ne čaka lahko. Kdor pa ne trpi, lahko nekoliko počaka. Pričnimo tam, kjer se najtežje čaka.

Brez muke se tudi sablja ne izkuje! Tako pravi srbski narodni pregovor. Imeli smo organizacije, ki so preživele silno težke dni. **Stara radikalna stranka preteklih 84-ih let je preživela težko dobo. Imela je na sebi timoško vstajo, zaradi katere je bilo 96 strankinih prvakov obsojenih in od teh 30 tudi ustreljenih; in vendar je ta ista radikalna stranka imela leto dni pozneje ogromno večino naroda za seboj. Narod se hoče boriti, pač pa hoče točno vedeti, za kaj se bori in za čem gre!»**

V svojih nadaljnjih izvajanjih je g. Davidović govoril o odgovornosti onih, ki danes imajo in delijo oblast. Omenil je tudi neki primer iz svetovne vojne, ko so vojaki ob reki Kolubari povsem popustili in odnehali in ko je vojaška morala skoraj docela oslabela. Tedaj je pristopil k vojakom blagopokojni kralj Peter in jim dejal: «Vojaki! Odvezujem vas prisege, ki ste mi jo položili. Kdor hoče, naj pusti puško in naj se vrne v zasužnjeno domovino, če upa, da bo tamkaj imel srečo!» In nihče ni izpustil puške iz rok. Nasprotno, še celo oni, manj hrabri, so postali junaki.

Tudi jaz danes iste besede naslavljam na vas. Kdor ne more, noče ali ne sme, je odvezan obljube in prisege. **Če pa ostanete zvesti svoji dani prisegi, vas zagotavljam, da je naša zmaga gotova in neizbežna!»**

Politični in gospodarski paberki iz Maribora

Upajmo, da bo «Slovenska beseda» tudi Mariboru posvečala nekaj prostora za vse aktualne politične, gospodarske in kulturnodružabne dogodke, kar bodo gotovo znali ceniti prijatelji in čitatelji našega lista ter ga tudi vsem in povsod priporočali.

Maribor je kot severno obmejno mesto torišče najrazličnejših dogodkov, bodisi političnih, gospodarskih, pa tudi kriminalnih. Zlasti je živahna mariborska politična kronika. Pod streho so že vsi občni zbori JRZ, na katerih je bilo, upravičeno ali neupravičeno, sklenjeno, da se bo v Mariboru gradila nova tržnica in so za to že izbrali Vojašniški trg, ki pa je po mnenju gospodarskih krogov v to svrho neprimeren. Ljotićevci so sklicali nedavno v Mariboru shod, na katerem pa sta bili navzoči samo dve osebi, in sicer predsednik ter neki radovednež... Isto velja tudi za tukajšnje Hodžerovce. Večjo pozornost pa so vzbudile vesti naših listov o živahnem gibanju Združene opozicije v Sloveniji, ki se zbira okrog «Slovenske besede». «Slovenska beseda» naj postane jedro, okrog katerega se bo zbrala čvrsta in neomajna Slovenska fronta.

Bolj, kakor politično, je zanimivo gospodarsko delovanje Maribora. Vsa javnost je s simpatijami pozdravila gibanje tukajšnjih tekstilnih delavcev, ki so pravi sužnji tujega kapitala. Tekstilno delavstvo si je v Mariboru nedavno ustanovilo zadrugo, ki bo v Poljčanah zgradila lastno tekstilno tovarno. Obžalovanja vredno je omalovaževanje te zamisli s strani nekaterih mariborskih krogov. Toda složnost naših tekstilcev in njihov idealizem bosta pripomogla do uspeha.

Na isti način so se organizirali mariborski šoferji. Tudi ti so si ustanovili svojo organizacijo z namenom, da ustanovijo v doglednem času zadrugo, ki bo upravljala prodajalno bencina in drugih avtomobilskih potrebščin, kakor tudi lastne prodajalne vseh življenjskih potrebščin. Svojo organizacijo bodo šoferji razširili tudi na Celje, Ptuj in Gornjo Radgono.

Kakor vsako leto, se tudi letos opaža ob pričetku gradbene sezone živahno gibanje mariborskih stavbnih delavcev. Na zadnjem občnem zboru so razpravljali zlasti o novi kolektivni pogodbi za leto 1937. Kljub trikratnim pogajanjem tukajšnji podjetniki še niso podpisali svojim delavcem kolektivne pogodbe, dasi so to svečano obljubili. Zato so stavbni delavci zagrozili, da bodo posegli po skrajnem sredstvu, če ponovno pogajanje ne bo rodilo uspeha.

Za grudo in dom

Pravilno izkoriščanje zemlje.

Za poljske sadeže velja posebno pravilo, kako si na isti zemlji najbolje sledijo. Zdi se, kakor da bi si bila mati zemlja že sama preskrbela svojo obrambo, da je kmetovalci ne bi docela izrabili. Važno je, da kmetje to pravilo sami dobro spoznajo na lastnih njivah in se ga seveda tudi brezpogojno držijo. Posebne težave nam prizadeva vprašanje, kako naj menjavamo sadeže v primerih, da pridelujemo krmo kot stranski pridelek. Nasvet strokovnjakov je tale: Po krompirju, repi in koruzi je najbolje sejati ječmen ali oves, povsem zgrešeno pa bi bilo sejati ozimno rž. Dobro uspeva po omenjenih sadežih tudi pšenica. Detelji naj sledi ozimna rž ali pšenica, za lucerno na suhih tleh pa predvsem ozimna rž. Za deteljo nikakor ne kaže pridelovati graha. Okopavine, ki si sledijo neposredno, ne uspevajo. Zato za repo ne smemo saditi krompirja ali česa drugega sličnega. Pravilo menjavanja temelji v tem, da različni sadeži različno izrabljajo v zemlji nahajajoče se hranilne snovi in se zato v rasti medsebojno lahko pospešujejo ali pa ovirajo.

Izboljšajte travnike!

Slab pridelek sena gre največkrat na rovaš neugodnega vremena, precej krivde pa nosijo naši kmetje tudi sami, ker preveč zanemarjajo svoje travnike. Travnike moramo, če hočemo pridelovati dobro, zdravo seno, škrbno čistiti, jih sušiti, pošteno jih prezračevati in seveda tudi gnojiti. Po potrebi dosejemo še prikladno travniško mešanico.

Gnojišče.

Če je gnojišče že prepolno, kar nič ne odlašajmo, temveč se pridno lotimo dela in izvozimo gnoj na njive, kjer ga zložimo v 1½ do 2 metra visoke, dobro stlačene kupe, ki jih nato pokrijemo z zemljo.

Prekajeno meso.

Dokler je sveže in sočno, je prekajeno meso skoro večini ljudi močno priljubljena jed, pa tudi prav čedni denarci se dajo izkupiti zanj. Čim bolj pa se bližajo toplejši in vroči meseci, tem bolj suho navadno postaja meso in je naposled podobno nekako le še neprebavljivemu usnju, ki nima nobenega pravega okusa več. Mnogokrat vprašujejo naši podeželski ljudje, kako bi mogli ohraniti prekajeno meso sočno čez vse leto ali še dalje. Ponekod zavijajo meso v pergamentni papir; v zadnjih letih pa večinoma ter s prav zadovoljivim uspehom v prozorni celofanski papir. V nekaterih krajih pa so ostali ljudje zvesti preizkušenemu staremu načinu, da prekajajo meso v dobro osnaženih debelih črevih. Tako konzervirano meso ohrani svojo sočnost pogosto tudi do druge jeseni.

Občni zbor „Merkurja“

Občni zbor «Društva trg. in priv. nameščencev Jugoslavije Merkur — Zagreb», podružnice v Ljubljani, se je vršil dne 17. t. m. ob izredno številni udeležbi članstva. Udeležil se ga je tudi predsednik centralne uprave g. Miroslav Ježić, ki je v svojem govoru pojasnil med drugim tudi borbo, ki jo je imelo društvo s SUZORjem. Z zadovoljstvom je ugotovil porast članstva v zadnjem letu, kar gre na rovaš zavednosti intelektualcev. Društvo ima v Zagrebu moderno opremljen sanatorij s priznanimi špecijalisti. Nato se je razvila živahna debata o vprašanju sanatorijskega zdravljenja za nujne primere v Ljubljani, za kar so pogajanja že v teku. Člani pa imajo že sedaj s povrnitvijo potnih stroškov brezplačno zdravljenje v društvenem sanatoriju v Zagrebu. Prejšnja uprava društva je prejela razrešnico s priznanjem za svoje uspešno delovanje v bivšem letu, istotako tudi šef-zdravnik g. dr. Trtnik. Novo izvoljena uprava si je nadela nalogo, da pojasni intelektualcem dobrine, ki jih nudi «Merkur» poleg po zakonu predvidenih dajatev. Obenem bo poizkušala doseči vse one uspehe, ki si jih članstvo želi. Novi odbor tvorijo: predsednik **Kos Ivan**, podpredsednika **Ciglar Jakob** in **Beber Josip** ter odborniki **Gorjanc Ferdo, Pajalič Vladimir, Kregar Anton** in **Otrin Mira**, dočim so v nadzornem odboru kot predsednik **Hitzl Ervin**, kot člana pa **Falatov Tonio** in **Lukež Viljem**.

Priporoča se za vsa graverska dela, štampilje, etikete

ANTON ČERNE
GRAVEUR
LJUBLJANA

Obiščite! solidno, znano gostilno
‚DERENDA‘, Ljubljana
RIMSKA CESTA ŠTEV. 4
Postreženi boste s prvovrstnim štajerskim, dolenjskim kot dalmatinskim vinom. Dobra meščanska kuhinja! Cene zelo zmerne. *Abonenti se sprejemajo. Raznim društvom so za slavn. seje in občne zbore na razpolago salon in klubske sobe.*
Vljudno se priporočata: **FRAN in KATI DERENDA**

Halo! Pomlad se bliža! Halo!
Vsi, ki želite, da za denar, ki ga izdate za soboslikarska in pleskarska dela, dobite res prvovrstno izvršitev, Vam priporočamo, da se obrnete na poznano in solidno tvrdko
Jelčič Angelo, Ljubljana VII
pleskar, ličar, sobo- in črkoslikar za stavbe in pohištvo
Celovška cesta štev. 65 — Telefon štev. 38-40

Tvrdka
ANTON KOVAČIČ
TOVARNA PEČI
LJUBLJANA, Rožna dolina
hoče pomagati kmetom na ta način, da prevzame za dobavo kmečkih peči hranilne knjižice sledečih ljubljanskih hranilnic: Ljudske posojilnice, Kmetske posojilnice in Mestne hranilnice v Ljubljani
Priporočamo to znano tvrdko vsem slojem

Priporoča se za vsa kovinostiskarska dela tvrdka
KAROL HRIBERNIK, kovinostiskarstvo
Ljubljana VII, Sv. Jerneja cesta 47
Izdelujemo iz medenine, bakra, alpaka tonbak, aluminija, železne pločevine itd. po lastnih in danih načrtih. — Solidno delo — nizke cene.

TEHNIČNI BIRO
ARH. IVAN ZUPAN
Vsakovrstne načrte, proračune, gradbeno vodstvo, obračune. Zgradb v izvršitev ne prevzema
IZ
LJUBLJANA
NUNSKA UL. 17
Zastopa le gradbenega gospodarja. Informacije brezplačno. Pokličite telefon 2796

OPTIK
J. GOLDSTEIN
POD TRANČO 1
priporoča po nizkih cenah prvovrstna očala, daljnoglede, tlakomere, toplomere, triedre i. t. d.

Otroški vozički najnovejših modelov
Dvokolesa, motorji, tricikli
Šivalni stroji pogrezljivi
Po zelo nizki ceni — Ceniki franko!
„TRIBUNA“, F. Batjel
LJUBLJANA, Karlovška cesta št. 4
Podružnica:
Maribor, Aleksandrova cesta št. 26

Posvetovalnica
za naročnike „SLOVENSKE BESEDE“

Kdor je **plačal naročnino** za „Slovensko Besedo“, se lahko **brezplačno** posluži naše posvetovalnice, kjer dobi **informacije:**

- *o vsakovrstnih vlogah na upravne oblasti, občino, srez, banovino in na ministrstvo;*
- *o prošnjah za vojaške oprostitve;*
- *o vlogah na davčne oblasti;*
- *o zakonitih socijalnih dajatvah; skratka*
- *o vsem in vselej, kadar potrebujete nasvetov, da pridobite ali očuvate socijalne ali gospodarske pravice.*

Na posvetovalnico sporočite pismeno svoje želje, nakar dobite takoj tudi pismen odgovor. Za odgovor pošljite znamko za 2 Din

Dopise pošljite na naslov:
„SLOVENSKA BESEDA“
Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II.

Za konzorcij «Slovenske besede»: dr Dinko Puc. Za uredništvo: dr. Stanko Jug. Tisk Delniške tiskarne, d. d., predstavnik Josip Štrukelj — vsi v Ljubljani.